

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja

Uredništvo in upravnništvo
mu je v Gorici, Nunske
ulice št. 10. — Nefran-
kovana pisma se ne
sprejemajo. Rokopisi se
ne vračajo. Upravnništvo
sprejema oglase in na-
znanila po pogodbi.

„Primorski list“

Izhaja vsaki 1. 10. in
20. dan v mesecu. Ce-
na za celo leto 1 gl.
50 n., za pol leta 75 n.
Posamezne številke se
dobivajo v tabakarnah:
Nunske ulice in Šolske
ulice po 4 nov.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Nova Hilarijanska tiskarna.

Zgodovina „pravil“ Hil. Tiskarne od 12. maja 1893 — 18. aprila 1898. V sled sklepa občnega zbora je odbor dne 12. maja 1893 izbral poseben odbor za pravila, katerih družba nima. V odbor so bili izbrani p. n. gg. Sessich, Princig, Doljac, Bensa, Sion. Zgodilo se ni nič.

Zopet vsled sklepa občnega zbora so izbrali dne 21. julija 1896 poseben odbor za pravila, v katerem so bili p. n. gg. Sessich, Mahnič, Faidutti (poročevallec), Princig, Mondada.

Dne 1. sept. 1896 je g. dr. Al. Faidutti poročal, da je govoril z dr. Frapporti-jem kateri je nasvetoval „delniško društvo“. Razprave so se udeležili p. n. gg. Jordan, Sessich, Princig. Odbor bo „kolikor mogoče hitro“ predložil pravila.

Dne 10. novembra 1896 je g. dr. Faidutti predložil neki načrt (abbozzo) pravil, kateri je odbor odbil „v načelih“. Zgodilo se ni nič.

Dne 13. maja 1897 je predložil g. Princig načrt pravil.

Odbor je izbral poseben odbor za podrobno izdelanje onih pravil, v katerem so bili p. n. gg. Sessich, Alpi, Pavlica (iskrene naprosen od sl. odbora).

Dne 23. sept. 1897 je poročal p. n. g. Sessich, da sodišče zahteva nujno zakonito obliko družbe.

Dne 28. sept. 1897. so sklicali občni zbor. V vabilu je bilo izrecno povedano, da se gre za pravila. Sklenilo se je enoglasno (na predlog preč. g. Alpija), da se stara skupina razdruži in nova družba ustanovi. Gg. se niso mogli prav zediniti, kako družbo naj bi ustanovili. Enoglasno so naročili, naj posebni odbor praša sveta pri kakem advokatu in naj po njegovem nasvetu nemudoma predloži pravila. Odbor je vprašal dr. Venutija in g. koncipijenta Pavletiča. Odgovor je bil: vse kar hočete, le „delniškega društva“ ne!

Posebni odbor je izdelal podrobna pravila za zadrugo z omejeno zavezo. Sodišče je napovedalo zadržni rok do 15. januarja 1897.

Dne 21. dec. 1897 so sklicali občni zbor. Prečitala so se pravila in deloma premenila po nasvetih viteza Tonklija. Zapisnik pravi: Pričujoči (Sessich, Bensa, Košuta, Zernitz, Hvalica, Tonkli, Faidutti, Sion, Alpi, Pavlica) so odobrili pravila z omenjenimi spremembami in izvzemaš vit. Tonklija se izrekli, da pristopijo h novi družbi. Preč. g. Jordan je sporočil po preč. g. Bensi, da kar sklenemo, je prav sklenjeno.

Vsled tega sklepa:

1. se je dalo zadrugi ime „Hil. Tiskarna“;

2. se je odpovedalo delničarjem obresti za l. 1898,

3. se je sporočilo uredništvu listov, da so njih pogodbe le začasne, ker je, bo treba kmalu obnoviti z zadrugo;

4. ravnatelj g. Segattija se je le začasno nastavilo.

Vlč. g. dr. Faidutti je pravila skoraj sam prestavil.

Predsednik stare tiskarne prof. Sessich je sklical osnivalni shod nove zadruge dne 11. januarja 1898. in povabil prav iskreno, naj se gg. vpišejo v obilnem številu in naj ne bo mej nami dualizma, ki je že toliko dobrega vničil.

V začasni odbor so bili izbrani p. n. gg. Hvalica, Zernitz, Gabrijevič, Faidutti, Žigon, Brumat, Ferrario. Dr. Faidutti je poklical c. kr. notarja, da so gg. odborniki v pričo njega podpisali pravila.

Vložil je pravila pri sodišču in stvar toplo priporočil v Trstu pri namestništvu, pa tudi na sploh občinstvu.

H zadrugi se je oglašilo lepo število ndov, mej katerimi imenujemo grofa Attemsa, mil. prošta Jordana (z 10 delez), preč. g. Bensa, itd.

Namestništvo je pravila vrnilo in sodišče je zadrugo vpisalo, na kar je dr. Faidutti poslal en izvod pravil c. kr. na-

mestništvu. V „Wiener Zeitung“ „Osservatore Triestino“ se je uradno naznanila zadruga občinstvu.

Dne 15. marca 1898 so še določili v odboruvi seji štirje gospodje (Sessich, Hvalica, Brumat, Pavlica), ki naj bi pregledali inventar tiskarne dne 4. aprila t. l. — Ta sklep so vničili, ter so za isti namen nekateri gospodje zborovali pri mil. proštu, kjer so določili zadnjo ceno inventarja na 10.700 gl. Ta cena se je imela odobriti v občnem zboru dne 18. aprila t. l. in predložiti novi zadrugi.

A mestu tega, se je vničilo vse prejšnje sklepe in namene, osmešila gg. ki so se trudili za novo zadrugo, in sklenilo osnovati „delniško društvo“. Zbrali so v četrti nov podobar za pravila (per la sollecita compilazione di statuti). V odbor so izbrani p. n. gg. Jordan, Tonkli, Faidutti. Odbor bo to storil „nemudoma“ pa bo vendar zamudil. Kjer je več glav je več misli, a malo godnih.

1. občni zbor dne 28. aprila 1898.

Vlč. g. Hvalica nagovori v lepih besedah navzoče (okolu 35) navdušujoč jih k edinosti. Concordiae parvae res crescunt! Poglejmo na družbo sv. Mohorja in sv. Cirila in Metoda, Slogo, Šolski dom, Alojzijevišče! Bodimo pogumni in edini!

Prečita se imenik vseh veljavno vpisanih zadrugnikov, katerih je 55 in pa odpoved laških zadrugnikov mnsgr. Zernitza, preč. g. Caneve, Sessicha in Siona.

K prvi točki dnevnega reda se oglasi vlč. g. dr. Jos. Pavlica, ki obširno pojasnjuje položaj stare Hil. Tiskarne, o njenem gospodarstvu, kakor zgoraj.

Vsi poslušalci so bili nad ravnanjem dotičnih gospodov stare tiskarne iznenadeni in so jednoglasno in navdušeno pritrdili, da naj še to naznani prevzvišenemu knezu-nadškofu Missiji, ko pride v Gorico.

Volitve so bile jednoglasne. V načelnništvo so izvoljeni: Predsednik: Vlč. ant. Hvalica, podpredsednik: Dr. Jak. Brumat (ako bi se odpovedal namestnik: čg. Iv. Dermastia), odborniki: Čg. gg. Iv. Koršič, Dr. Fr. Žigon, Jos. Golob, Dr. Faidutti (ako bi se odpovedal namestnik Fr. Kuavys) in I. Ferrario (namestnik G. Pavletič). V nadzorništvo: Predsednik: mnsgr. Alpi (ako bi odpovedal namestnik Dr. Jos. Pavlica), podpredsednik preč. g. Anton Pahor, odborniki: Čgg. Jož. Pavletič, I. Budin, Sim. Kos, prof. Sessich (ako bi se odpovedal namestnik I. Rojec), L. Sion (namestnik Dr. A. Pavlica).

Pri tretji točki se je vnela kratka razprava. Nekateri so bili mnenja, da naj se ločimo od starega društva, drugi pa, da naj se še enkrat poskusi sporazumeti se s starim društvom. Obveljal je predlog preč. gg. J. Goloba in Kolavčiča, ki se glasi: Načelnništvo in nadzorništvo naj še enkrat vse poskusi, da se združimo s starim društvom in kupimo njih tiskarno. Ta sklep naj se naznani predsedništvu stare tiskarne, ki mora v 14 dneh odgovoriti. Ako v tem času sploh ne odgovo-

ri, ali pa če našo prošnjo zavrne, prepuneča občni zbor načelništvu in nadzorništvu, da vkrene vse potrebno za nakup lastne tiskarne in tudi če bi drugače ne moglo biti — le z omejeno koncesijo in za določene tiskovine. G. dr. A. Pavlica pripomni, da mora isto veljati tudi, ako bi se ne mogli pogoditi glede cene stare tiskarne. Ako bi staro društvo zahtevalo preveč, tedaj mora načelnništvo in nadzorništvo po preteku teh 14 dni skrbeti za lastno tiskarno. Obvelja!

Združno-pravni drobiž.

Neomejena zaveza.

Dandanes se snujejo povsodi razne gospodarske zadruge. Težiša teh zadrug je navadno zaveza, s katero zadrugniki odpró in podpro taki zadrugi potreben kredit. Zadruga zaveza v Avstriji ni postavno določena. More biti ali omejena ali neomejena.

Naše kmečke posojilnice so na krepkih nogah, na neomejeni zavezi zadrugnikov. To neomejeno zavezo smo že razkladali v Pr. l., ali vendar je treba pripomniti še marsikaj.

1. Neomejena zaveza je n. pr. pri naših kmečkih posojilnicah neomejena gledé na čas pristopa. Kdor je tedaj pristopil k posojilnici še le potem, ko je že delovala 1 ali več let, se je obvezal s celim svojim premoženjem ne le za bodočnost, ampak tudi za preteklo 1 ali dve ali še več let! On jamči s svojščino za vse dolžnosti posojilnice prav tako,

11

LISTEK

Moja doba in podoba.

Spisal Andrej Marušič.

(Dalje)

Vojake so do škofa Walland-a (menda do leta 1825) pokopavali na Gradu, zunaj trdnjavskega zida na severni strani, tam, kjer je zdaj škofijska senožet nad „ronkom“; od škofa Walland-a naprej jih pokopavajo na mestnem pokopališču. Uboge vojake so vozili po noči proč. Taki vojaški in že prej omenjeni civilni pogrebi so mi vsakrat presunili srce. — Ker sem bil na pokopališču ves domač, hodil sem včasih trgat lepodišče vrtnice (centifolije), zato sem pa molil za dotičnega ranicega; in vendar me je včasih vest vznemirjala. — Se nekaj, kar je, rekel bi, vrhunec vseh strašno-veličanskih dogodkov ali prizorov v mojih dneh. Šel sem nekega večera poleti iz šole. Brž zunaj mesta zapazim, da je severo-zahodno nebo vse črno; bobnelo in grmelo je in bliskalo se; čim dalje bolj se je bližala nevihta; že je začelo drevesno listje po sumljivi tihoti šumeti — vihar in toča nista bila več daleč in skor tema je bila. V teh okoliščinah so nesli mrliča pokopat. Hitel sem jez, hiteli so za mano pogrebi. Ko pridem enomalo niže pokopališča, zaslisiš tisto znano votlo bobnenje in pokaenje, ki nastane, kadar usipajo drobno in debelo kam-nje na polvotlo krsto. To bobnenje je nekako tekmovalo z gromom. Nisem bil več otrok, ali groza, ki me je tisti večer obsla, bila je res — groza; nisem več samo hitel, tekkel sem, kar sem le mogel, dasi mi je strah zapiral sapo.

Stotine mojih znancev in prijateljev, predstojnikov in dobrotnikov počivajo na zdaj opuščnem, pa čedno poglajenem starem mirodvoru (1/2 1827 — 1/2 1881.) in ne morem si kaj, da ne bi semkaj zapisal velepomembnih napisov v vhodni veži. Nad vrati od zunaj: „Proborum mors — eximia sors“. Notri, vratom nasproti: „Fuimus, qui estis; eritis, qui sumus“ (pozdrav mrličev vstopajočim živim). Na desni strani veže: „Nascimur in lacrymis, lacrymosum ducimus aevum: — Clauditur in lacrymis ultima nostra dies“ (Ovid.); na levi: „Omnia sunt hominum tenui pendencia filo; — Et casu subito, quae valere, ruunt“ (Ovid.). — Vse te napise sem znal na pamet že kot dijak. — Še nekaj družega sem se učil na „goriškem žegnu“: — italijanski jezik.

Italijanski jezik se mi je povsod usiloval, samo v šoli ne. S pomočjo furlanščine, ki sem jo že znal, in latinskega jezika, v katerem sem bil tudi precej dobro podkovan, začel sem si kot samouk tolmačiti, kjer koli sem videl kaj italijanskega, n. pr. po mestu nadpise nad prodajalnicami, plakate po uličkih voglih in kakoršna koli druga oznanila; na pokopališču pa nagrobnice, katerih velika večina je bila italijanskih; nekaj jih je bilo nemških, nekaj latinskih; na protestantskem oddelku pokopališča so bili vsi napisi nemški. Stereotipna fraza na križih je bila: „Qui giace le ossa“. „Giace“ in „ossa“ sem brž razumel (jacent ossa), ali uho mi je reklo, da oblika „giace“ (ednina) ne more biti prava. — Naj več pa so za italijanščino izdale postne pridige, ki sem jih začel hoditi poslušat l. 1846. Postni pridigarji v Veliki cerkvi so pri nas od nekaj

tuici iz raznih krajev Italije. To mi je ponudilo priliko, da sem poznaval tudi različno izgovarjanje slovstvene italijanščine. Drugače so namreč izgovarjali nektare črke Benečani, drugače Rimljani in spet drugače Neapolitani; bistveno pa je bil jezik pri vseh enak.

L. 1847 je vlada ustanovila učna tečaja za slovenščino in italijanščino na modroslovskem učilišču, toda ne samo za dijake-modroslovce, temuč za kogar koli. Odprla sta se ta 2 tečaja po novem letu 1848. — Slovenščino je prevzel gimn. prof. Premru; italijanski jezik pa je prvi učil bogoslovski profesor g. Jakob dr. Dellabona († l. 1885. kot knez-škof v Tridentu). V italijanski tečaj sem se vpisal tudi jez, in tu se-le soznal se s slovnico. Spopolnoval sem se pozneje z branjem in govorjenjem.

c) Modroslovsko učilišče.

Po vseh v lepo gimnazijsko dobo vpletenih epizodah, ki naj značijo moj čas in obraz, pojdimo zdaj nazaj v Werdenbergovo (gimnazijsko) poslopje, na modroslovsko učilišče.

Začetek šolskega leta 1845/6 mi je prinesel važnih sprememb; ne le učilišče mi je bilo novo, temuč spremenile so se tudi okoliščine mojega zasebnega življenja. Prišel sem namreč — kot naslednik mojega št. andrežkega rojaka, poznejega ravnatelja v zavodu gluhonemih, mnsgr. Andr. Pavletič-a — v imenitno hišo angleškega polkovnika (pa roj. Goričana) g. Karola pl. Catinelli-a kot učitelja dveh njegovih sinov, Ivana in Vilhelma, tretjošolcev na gimnaziju; oba sta kot sodnijska uradnika že davno umrli. Oče Catinelli je bil precej velik, pa vsled vojne rane šepast, nenavadno resen možak; učen in delaven; bil je predsednik c. kr. kmetijske družbe in v vsakem oziru dika goriškega in vojaškega plemstva. Vitez je postal še le pozneje. Polkovnik Catinelli je bil do l. 1809 avstrijski oficir. Ko so bili pa Francozi posedli našo deželo in se je bila avstrijska armada pomaknila proti vzhodu, lotil se je pod imenom Karol Karner nekake „guerilla“-e tam pod Nanosom — brez uspeha, se ve že — Francozov ni mogel videti v naših krajih, zato je prestopil v angleško službo kot načelnik generalnega štaba in kot tak brž zaslul. Da so Angleži vzeli Genova, bila je Catinelli-jeva zasluga. Postal je polkovnik. Po končanem vojskahu se je vrnil v Gorico. — L. 1848. se je pridružil kot prostovoljec svojemu prijatelju feldmaršalu Nugent-u v Italijo. — Kot pokojnik je spisal mnogo kmetijskega, menda tudi vojaškega in pa l. 1858. politiško knjigo „Sopra la questione italiana“. „Studi di Carlo Catinelli“. — Gorizia, tipografia Paternolli, v kateri imenuje svojo pisavo „stile d'un vecchio soldataccio“. Razpravlja pa v tej važni in mikavni knjigi „zedinjenje ali nezedinjenje Italije“; ali je proti zedinjenju. V tej knjigi se kaže vsa učenost polkovnika-pisatelja.

V tem, ko je imel g. polkovnik navado tako glasno govoriti, — zlasti kedar ga je kdo obiskal — da ga je bilo slišati v tretjo sobo in na ulico, ni pri mizi skor nič govoril; otroci so se ga bali. Tem bolj sem se nekega dne začudil, ko sem ga videl celo posmehljati se. Prišlo so namreč na mizo hruške; on vpraša starejšo hčer, ki je gospodinjila: „Che peri sono questi? Ona: „Brutti-boni“, papa. On: „Ma no, cara; sono brutti e cattivi!“ Ta nedolžni dovtip je spravil ubogo „frajlo“ v zadrugo. („Frajla“ ali „frajle“ so rekli Lahi v Gorici tisti čas in še dolgo pozneje; je še le kakih 30 let, ož kar so „frajle“ postale „signorine“).

kakor oni, ki se je upisal prvi! [Zakon sicer dovoljuje izjemo v tem pogledu. Če bi namreč kdo ne hotel jamčiti za zadružne dolžnosti, s katerimi je leta bila obtežena, že pred njegovim pristopom, ampak neomejeno jamčiti samo za one od dne svojega vstopa naprej, bi se mogel in v ta namen moral pogoditi s zadrugo. Ta pogodba pa je in ostane vsikdar le zasebno-pravnega značaja. Po taki pogodbi bi n. pr. zadruga ne smela in ne mogla tirjati dotičnika za prispevek k poravnavi svojih dolžnosti izza časa pred njegovim vstopom; vendar pa bi kak upnik zadruga iz tistega časa s postavnim privoljenjem smel sodnijskim potem iztirjati svoje terjatve tudi od takega, ki se je bil proti temu zavaroval. Le-ta pa bi imel ravno isto pravico sodnijskega postopka nasproti vsem onim, ki so bi li udje zadruga dne, ko je pristopil on! —

2. Neomejena zaveza pa ni neomejena ozir izstopa zadržnika. Kdor je izstopil, dobi svoj delež nazaj takoj čez 1 mesec po sklepu letnih računov.

Po izstopu pa zadržnik ni več obvezan za celo večnost — dokler bo obstajala zadruga, niti ne za 30 let, kakor se je nekje strasilo, da bi se ljudstvo odvrnilo od take zaveze, niti ne za deset let, kakor predpisuje zakon, da se morajo hraniti zadružne listine in pisma, ampak samo še — 2 leti po izstopu! Kdor se hoče prepričati, pa naj pogleda § 73 avstrijske zadružne postave z dne 9 aprila 1873.

Rok zastarelosti neomejene zaveze sta torej dve leti!

3. Zaveza zadržnikov dalje ni neomejena glede na zadružne upnike. Da bi bila namreč neomejena tudi v tem oziru, no potem bi si smeli upniki hranilnice n. pr. vlagatelj ali tudi drugi zavodi, pri katerih si je morebiti kaj izposodila posojilnica, prijeti spoljubno tega ali onega bogatega uda in iztirjati svoje terjatve sodnijskim putem od njega. In res je pred 1873 l. bilo tako! Takrat je upnik zadruga smel tožiti n. pr. naj-bogatejšega, ne da bi bil prej tožil dotično posojilno ali hranilno zadrugo! Seveda je dotični bogati zadržnik, kateremu je kak oderuski ali neusmiljeni upnik zadruga nakopal pravdo in — dražbo, potem sam lahko tožil — celo zadrugo; ali to je bilo silno sitno in strašno zamudno! Dandanes pa ni več tako.

Kedar hoče kateri upnik iztirjati svoje terjatve od zadruga, mora v to tožiti zadrugo in se ne more, kar meni nič, tebi nič — odškoditi na prvem zadržniku, katerega se je domislil! In tako je tudi prav in pošteno!

Če torej zadruga ne more poravnati terjatev svojih upnikov... ker ima zaprt „tekoč račun“... ker nikdo več nič ne vloži... ker ne more nič ali ne dovolj iztirjati od svojih lastnih dolžnikov... tedaj je neizogibna „likvidacija“! Na to se vse terjatve zadruga sodnijsko iztirjajo in „Aktiva“... poravnajo „Pasiva“... Ko bi tedaj zadruga izgubila pri enem ali drugem zadržniku in bi „aktiva“ ne pokrila „passiva“ v le tem slučaju, potem in samo tedaj bi se upniki smeli obniti na katerega koli zadržnika za odškodnino! Ta pa bi s svoje strani mogel iskati odškodnino pri ostalih sozadržnikih. Da se pa kaj takega, kakor smo zgorej omenili, ne zgodi, za-to so poskrbeli §§ 61—68 istega zadružnega zakona z leta 1873. Zakon namreč dovoljuje za tak slučaj, kedar bi imel biti odškodovan pojedini zadržnik, *eksekutivno-prisilno naklado*: jednako za vse zadržnike. V tem slučaju mora predsednik zadruga sestaviti načrt kako naj se prispevki razdele! Ta načrt mora odobriti zakonita oblast in temelj tako odobrenega načrta se morejo iztirjati potom dražbe posamni prispevki. Če bi pa nekateri udje ne mogli plačati niti morebitnih malih prispevkov, bi se moralo v tem slučaju zopet razdeliti primanjkljaj na vse druge ude. Pred zakonom so tedaj glede neomejene zaveze vsi jednaki: bogatinci-kmetje in kajzarji. Zguba se razdeli na vse jednako!

Tako pa po sedajnem zakonu ne moremo več prav govoriti o neomejeni zavezi zadržug v Avstriji, marveč le bolj o neomejenem poročstvu. Neomejena zaveza je le (juridična) pravna fikcija — v resnici pa po zakonu ne obstaja več! Z drugo besedo: Neomejena zaveza, kakor jo utemeljuje naš avstrijski zadružni zakon z dne 9. aprila 1873 l. ni nič strašnega, ampak nekaj jako pametnega in za kredit ljudskih-delavskih slojev prav potrebnega. Za-to pa: Na delo! Snajmo zadruga z neomejeno zavezo: snujmo kmečke posojilnice!!

Dopisi.

Iz Kanalskega. V že v predzadnji številki „P. L.“ pojasnil sem nekoliko životarenje zapuščen h Idrcev, ki res nimajo nikake prave cestne zveze z deželo. Koliko bi se dalo ravno v tem oziru še napisati! Toda dovolj! Cesta po vrhu je z državno pomočjo zagotovljena. Čast tudi vsem trem občinam, ki se so tako enoglasno združile, seveda sebi v korist in blagor! Tako je prav! V slogi tudi majhne reči rastejo!

Nekaj družega bi pa prašal danes. Kako je pa po Kanalskem, osobito po kanalski Idriji s poštnimi zvezami?

Da na krátko odgovorim: „Nič boljše ali pa še slabše, kakor s cestami“.

Pošta je samo v Kanalu. In koliko dela, koliko poslovanja ima ta, razvidimo iz njenega delokroga, ki obsega sledeče duhovnije: Kanal, Gorenje polje, Deskle, Marijino Celje, Zapotok in Banjšice. Ako pogledamo število prebivalcev, vseh skupaj 6600 duš.

A vse to dalo bi se še premagati, ako bi ne bile občine tako razstresene in toli oddaljene od Kanala.

Vzemimo samo prebivalce tik ob meji. Le ti imajo gotovo 2½ uri hoda do pošte in teh ni malo. Spadajo namreč pod kuracijo Marijino Celje in pod Zapotok, vseh skupaj 1500.

Kolikokrat morejo le ti, ako nimajo posebnih opravi, iti v Kanal in tako poprašati po došlih pismih?

Pa boš rekel: „Kdo pa piše kmetu?“ Glej, dragec! Oltod grede ljudje veliko v svet, ali v Ogrijo ali na Štajersko krošnjari. Naravno je torej, da se tudi v tujini spominjajo svojih in jim pridno dopisujejo. Prigodi se torej večkrat, da leže pisma, da še celo važna, v nadležnost g. poštarju in večkrat v škodo prejemalcu po cele tedne ali še več na pošti. Kakšna sitnost je pa še le z zavoji in zaboji!

Rekel sem, da k tej pošti spada toli ko duhovnij. Vzemimo najbližje: Gorenje polje.

Vsaka duhovnija ima svoj urad. In na koliko dopisov je treba odgovarjati, kažejo opravljeni zapisniki. Ako je torej tudi blizo v Kanal, če ni nikogar, ki bi pisma vzel iz pošte in jih odnesel, sama ne pridejo, tj. Treba je torej po nje pošiljati. In zastoj, kdo kaj naredi? Plačaj in zopet plačaj! In vendar če hočemo imeti pisma doma, ali jih pojdimo sami iskat ali pa koga po nje pošljimo.

Če pa pogledamo duhovnijo Marijino Celje, katere prebivalci spadajo pod tri županstva, koliko bo dopisov in odgovorov? C. k. namestništvu, glavarstvu trem županstvom in zraven še v sosedno Italijo, spoznal bo vsak, da pri toliki oddaljenosti morajo zastajati tudi važne stvari. Nič bolj se se ne godi vikarijskemu uradu v Zapotoku.

In če pomislimo dalje, da so poleg navedenih uradov, tudi županski, ki se dan na dan preoblagaajo z dopisi, našli bomo kmalo bridko potrebo redne poštne zveze.

Zato so pa tudi že večkrat gg. dušni pastirji in župani kazali na take in enake težkoče in prosili slavno c. k. poštno direkcijo v Trstu, da odpravi na kak način bridko zlo. Prošnje bile so zaman. Vedno se je odgovarjalo, ali da je premalo prometa, ali, da če so drugi pretrpeli, zakaj bi pa ti ne?

Kar se prometa tiče, razvidi se iz gori navedenih vzrokov, da je odgovor, ničev. Pisem je dovolj! Prvič ljudje iz tujine mnogo pisarijo domov, drugič poslujejo v teh krajih uradi duhovske in posvetne oblasti t. j. županstva. Poleg teh so šolska vodstva, katerim tudi gotovo dohajajo uradni spisi in ukazi. Dalje imamo v Zapotoku c. k. finančno stražo, koja mora gotovo biti v najtesnejši zvezi z ono v Kanalu. In če slednjič pomislimo, da ima vsak duhovnik in učitelj še svojo zasebno korespondenco, ali glede pisem ali glede naročitve časnikov, vzlasti dnevnikov, dobimo kmalu več nego zadosti prometa!

Na drug odgovor, da so si drugi tako pomagali, se mi niti ne zdi vredno odgovarjati. Kar je bilo včasih, sedaj ni več, in kar je sedaj, včasih ni bilo! Novi časi, nove potrebe! Tako se potem lahko sploh na vsako prošnjo odgovori! Pa za ono, kar je bilo še žid ne da nič!

Kdor količak odpre oči in pogleda, mora pritrđiti, da boljše poštne zveze je ljudstvo tod že vredno in če je ni vredno, je je pa potrebno!

Taka zveza bila bi gotovo v prid državi; ker bi bilo poslovanje ročneje in natančneje. Bila bi dalje v korist Kanalu samemu. Kolikim neprilicnostim bi

se izognili! Bila bi slednjič na korist vsakemu posamezniku.

Dolžnost države je, da skrbi v vsakem oziru za blaginjo svojih podanikov, torej tudi v tem oziru! Zato ne bomo nehali trkati in prositi, dokler se nam taka zveza ne dovoli.

Ne zahtevamo, Bog zna, kakšnih poštnih poslopij, tudi ne obilo poštnega osebja. Skromna je naša prošnja.

Ali nam ne more dovoliti slavna c. k. poštna direkcija v Trstu, poštnega obhodnika, ki naj gre v začetku, vsaj trikrat na teden, skozi Gorenje polje, Anhovo, Zapotok, Marijino Celje (Lig) in od tam zopet v Kanal? V vseh navedenih krajih pa naj bodo nabiralniki za pisma!

Mislím, da tako skromne prošnje za poštno zvezo, kot je ta, nam slavna direkcija pač ne more odbiti! Če bi jo pa tudi, ne bomo nehali še glasneje klicati in se še na višjih mestih oglašati, dokler ne bomo vslišani!

M. Celjski.

Iz Šempetra. Nisem ménil, da Vam bom mogel sporočiti tako hitro in pa kaj takega! No, in kaj pa? poprašaj morda, dragi bralec! — Védi, da smo se že nadejali, da bo naša zavarovalnica za živino tako srečna, da jej Bog prizanese se vsako nesrečo ozir. izgubo. Goved je namreč že veliko zbolelo, odkar ona posluje, ali smole le še ni bilo.

Že smo računili, kako se sčasoma nabere lepa glavica. no, pa smo delali račun brez krčmarja. Zadržniku Makuciu je obolel vol in šel je v — krtovo, kjer ni več muh! — Včeraj so imeli odbor-niki zavarovalnice sejo in so mu — če se ne motim — prisodili 90% odškodnine! — I sicer je v Šempetru mnogo novega, o čemer še nismo nič sporočili.

Starejši sin našega župana, grof Rudi Coronini, se je v soboto dne 30. aprila poročil z grofico Marijano Oppersdorff. Poroka je bila v župni cerkvi v Ober Gloggau, na pruskem Sleskem! Blagoslovil ju je kardinal Kopp. Grofovi kmetje in tudi drugi so bili prišli tistega dne k sv. maši, katero je preč. g. dekan bral za srečo in božji blagoslov mlademu paru! Sv. maše se je udeležilo starešinstvo in skoraj polnoštevilno, dalje učenci z učiteljstvom in vsi vaški veljaki. Saj je pa tudi prihrkovalo in tako lepo klenkalo, kakor ne znajo nikjer drugodi na vsem Goriškem ne. — V Šempeter dojdeta mlada poročenca dne 15 t. m.

Starešine so se že posvetovali, kaj in kako da bi se takrat sprejelo bodočega gospodarja v Šempetru in njegovo gospo. Sklenilo se je mej drugim tudi to, da se zato priliko na občinske stroške nakupi 20 zastav. To je jako pametno, ker doslej smo jih morali znašati z vseh vetrov, kedar je bilo treba nastopiti, kakor je danes povsodi navada! Kaj čemo! Zastave so v modi in treba jih je! Sicer pa se lahko da in kupi, ako se ima. No, in šempeterska občina je bogata in to-le po milosti g. grofa župana, kateri skozi 30 let ni sprejel niti vinarja za svoj trud — ampak je nalagal svoje deleže na račun in ime občine! On je pač posnemanja vreden občinski gospodar! Čast mu v tem oziru! Z eno besedo dne 15. maja t. l. bode v Šempetru velik dan! Kdor bo imel čas, pa naj pride pogledat! Šempeterci so gostoljubni. Sicer pa že sporočimo, kaj in kako je bilo! Zdravi!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nagodbeno prašanje. Vlada je državnemu zboru predložila 22 zakonskih načrtov, tičočih se obnovitve nagodbe z Ogersko. Ta nagodba, ako se dožene, bo zelo neugodna za Avstrijo. Najhujše bodo prizadeti avstrijski konsumenti. Davek na piva poviša se za toliko, da bo liter 2 kr. draži nego dosedaj, davek na žganje se poviša za 15: gld., pri petroleju se poviša carina od 2 gld. 40 kr. na 2 gld. 50 kr. na met. stot. davek na sladkor se pa poviša od 13 na 19 gld. Novih davkov se torej ne moremo veseliti. Prizadeti bodo najhujše revniši delavski sloji.

Poraz desnice. Celi teden so v državnem zboru mlatili prazno slamo, mlatiči pa so bili drago plačani. — Razpravljalo se je o predlogu nemških Miheljnov glasečem na zatožbo grofa Badenija. Mnogo, mnogo, se je govorilo v zrak in skozi okno. Vif. Javorskemu in dr. Kramarju Nemci niso pustili govoriti. Pri glasovanju pa se je dogodilo, česar nihče ni pričakoval.

Predlog da se ministerstvo zatoži radi dogodkov v preteklem zasedanju je bil sprejet s 175 glasovi proti 167. Zbog tega vlada veselje med levjarji, zgodilo se je to,

ker se je kat. ljudska stranka vzdržala glasovanja, in ker so bili odsotni štirji Rusini, dva Čeha, dva Poljaka, oba Srba in 6 članov naše krščansko-narodne zveze. V čast slov. poslancem moramo izjaviti, da so bili vsi na Dunaju. Poraz desnice so torej provzročili slovanski zastopniki. Nemška kat. stranka je izjavila, da je še skupna z desnico.

Jezikovno vprašanje. Naša krščansko-narodna zveza je v državnem zboru predložila načrt zakona, po katerem naj se uravna jezikovno vprašanje v Avstriji. Ta načrt je izdelal posl. dr. Gregorec.

Izjava grofa Thuna. Min. predsednik se je v imenu vlade izjavil glede jezikovnega vprašanja: „Pozdravljam s zadoščanjem, da se izvoly poseben odsek za uredbo jezikovnega vprašanja. Želeli je, da se razglasi ta odsek stalnim. Pri uredbi jezikovnega vprašanja treba je stati na stališču, da se nekatera določila sklepajo v državnem zboru, druga v deželnih zborih in zopet druga da se določijo potom vladnih naredeb. Sem spadajo narodna načela, načela v varstvo manjšin, mnoga vprašanja glede jezika v šoli. O vsem tem se pa treba dogovoriti, strankam, ker jezikovni zakon naj bi se ne sklenil z večino proti odločno ugovarjajoči manjšini. Treba se torej najprvo zjediniti o temeljnih načelih. Treba pa resnega in vstrajnega dela, ako hočemo z zakoni končati jezikovni prepir. Ne tirajmo prebivalstva do prepričanja, da sedanji parlament ni sposoben za nobeno resno delo. (O tem je prebivalstvo že prepričano). Izjava grofa Thuna je napravila ugoden utis. Da vidimo tudi dejanja!

Razprava o jezikovnih predlogih je zelo živahna. Prvi je govoril princ Lichtenstein, ki je grajal to, kar je l. 1886 odobral. Govor je bil tak, da mu je ploskal celo Wolf, kar pri nas ne more vzbujati zaupanja. Za njim so govorili dr. Funke, Steinwender in hrabri eksvitez Schönerer. Govornikov je še neštevilna vrsta.

Vnanje države.

Vojska mej Španijo in Ameriko.

Kocka je padla. Vojna med obema državama je že izbruhnila. Amerikanci so vojno napovedali. Amerikansko brodogojstvo je že priplulo pred Kubo, ter obdalo otok, da ne morejo ladije ne ven ne notri. Obe državi se strastno oborožujeta. Amerikanci skušajo netiti upor po raznih španskih naselbinah. Na filipinskih otokih je zopet bruhnila ustaja. Na obeh straneh love sedaj sovražne ladije. Tako so amerikanci vzeli že več španskih trgovskih ladij, a tudi španci ne prizanašajo ameriškim ladijam. Tako so vlovili ladijo, na kateri je bilo za 300.000 gld. žita. Prvi strel je padel od ameriškane strani. Kakor poročajo listi, so ameriške vojne ladije streljale na pristanišče Matanzas. Boj je trajal pol ure. Zguba je na španski in amer. strani, ker drugače bi se ladije ne umaknile, ko so jih španci krepko sprejeli z ognjem iz utrd. Pričakuje se večja bitka na morju.

Na Francozkem vla najživahneje volilne gibanje. V kratkem bodo volitve v parlament. Tudi katoličani se pridno gibljejo. Bog dal jim obilo uspeha.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — Za skriptorja študijske knjižnice v Ljubljani je imenovan prof. g. L. Pintar. — V Stični so se že naselili prvi cistercijeni (beli menihi). Sedaj se posloje prireja zopet za samostan. — Slovenski delavci v Ljubljani so ustanovili delavsko stavbeno društvo z namenom delavcem pomagati do lastnega, zdravega stanovanja. — V Planini so našli utopljenca. Bil je posestnik Matija Slabč, ki je po noči nesrečno padel v vodo. — Posestnik Jožef Sterle iz Matenc je padel raz voz ter tako nesrečno zadel ob kamen, da je kmalu umrl. Že dalje časa so pogrešali v Ljubljani krojača Ivana Nušiča. Te dni so ga potegnili iz Gradašice.

Na Štajerskem. — Franč. Čonček je iz maščevanja zažgal gozd trgovca Ivana Stonjšeka v Radgonii. — V Slovc. Bistrici se je ustrelil postni praktkant Karol Streif radi prevelikih dolgov. — Južnoštajerska hranilnica v Celju je sklenila iz čistega dobička prihodnjih let ustanoviti zaklad 15.000 gld., katerega obresti bodo dajale 3 stipendije za dijake. — Sulferajnska šola v Pekijskih pri Mariboru je v miru zaspala. Dobro! — Lesna zadruga v Mozirju je imela 24. m. m. svoj prvi občni zbor. Bog dal obilo uspeha. — Okoli Maribora je po noči pred sv. Jurjem hudo klestila toča. Bog nas varuj.

Na Koroškem. — Blizu Zitare vasi je utonil v Beli L. Rešovnik iz Obirkega. Padel je v pijanosti v vodo. — Požarno brambo so ustanovili v Prevaljah. Pri celovski podružnici Sulferajna posebno delujejo c. kr. profesorji. Menda jih vlada samo za to plačuje. — Električno železnico napravijo v Beljaku.

NOVICE

Gorica.

Ces. namestnik grof Göess je bil v četrtek v Gorici ter se udeležil seje c. kr. deželnega šolskega sveta.

Odklikovanje. G. J. Malnig, kancelist pri okrajnem sodišču v Kanalu, je bil odklikovan s zlatim zaslužnim križcem o priliki svojega upokojenja.

Notarjem v Kanalu je imenovan g. Artur Lokar, notarski kandidat v Ajdovščini. —

V Križu je umrl mladi klerik kapucinskega reda brat Ludovik. Veličasten pogreb je pričal, kako je bil priljubljen. Pokoj njegovi duši!

Pri mestnih volitvah v Ljubljani so v vseh treh razredih zmagali Slovenci. Obe stranki ste glasovali za kandidate narodne stranke, ter tako zadali pošteno moralno klofot prevzetnim ljubljanskim Nemcem in nemčurčkom. Slovenski kandidatje so dobili 2/3 glasov, dočim so nemški sramotno podlegli. Da bi le Ljubljanci povzeli posledice, ter ne podpivali z denarjem nemške zalege v Ljubljani.

Št. 1021.

Slavnemu uredništvu „Primorskega lista“ v Gorici.

Na podlagi § 19 tisk. zak. sprejmite k novici „Nekaj o vikarijskih plačah,“ priobčeni na 3. strani v št. 12. „Primorskega lista,“ v prihodnji številki svojega cenjenega lista na pristojnem mestu sledeči stvarni popravek:

1. Ni res, da „ordinarijat vporablja še ne sankcionirano postavo v ozir novonameščenih vikarijev in da odkar je blagega spomina prevzvišeni nadškof Alojzij obolel, ni nobeden vikarij več dobil spričevala o samostojnosti;“ res pa je, da rajniki prevzvišeni knez nadškof že od 1. januarja 1897 ni hotel več izdati nobenega spričevala ali certifikata.

2. Ni res, da hoče biti ordinarijat — na tega namrec meri dopisnikova opazka ker sicer bi bila v tej zvezi brez pomena — bolj rimski kakor je papež in bolj vladen, kakor je vlada sama; res pa je da skuša ordinarijat po svoji moči spolnovati cerkvene in državne postave.

v Gorici dne 28. aprila 1898

Andrej Jordan
kapit.-vikarij.

Amicu je in ostane Primorski list calunniatore, dokler ne dokaže iz *Amica*: 1. da *Amico* je v zvezi s „Piccolo“; 2. da *Amico* je posredno kriv vseh zadnjih dogodkov v Trstu; in 3. da *Qdbor su Justu in Nazariju* ima namen vzgojiti italijanske svedenike za slovanške kraje v Istri! Mi odgovorjamo, da smo vse to — po našem skromnem mnenju — dokazali v Pr. listu ravno iz *Amica* in iz javnega vedenja treh gospodov okrog njega! Za-to: Kar smo rekli, smo rekli! Ako pa je *Amico* stvaren naj prevede naše obdolžene članke in dopise ter jih doslovno priobči v svojih predalih! Dokler tega ne stori in naših dokazov ne pobije, mu ne bomo odgovorjali! Torej na delo *Amico* — mi smo pripravljani.

Posvetovanje o zadruzi krojačev bo v torek ob 7^{1/2} pri Sudi.

Cepljenje kozic v mestu bode 3. in 7. maja v municij postopju. — Dolžni so prinesiti stariši otroke rojene pret. leto in one, kateri niso že cepljeni. Pregledovanje bode čez osem dni po stavljenu.

Ostracizem imenuje goriška Sentinella drobtinico, katero so nam milostno vrgli, s tem, da so poslali na naše okrajno sodišče uradnika zmožnega jezika ljudi, s katerimi ima v ogromni večini opraviti goriško okr. sodišče. Debele solze pretaka, ker se skrni „svetišče boginje pravice“, kakor je že enkrat pisala, s pravimi glasovi, katere govore Gregorčič, Nabergoj, Grča, i. t. d. Pridušuje svoje poslance naj se — osmešijo na Dunaju. — Tako umevajo ti mladiči enakopravnost.

Sentinella se je zagnala na ubogega starčeka ki je nosil križ, na dan procesije sv. Marka in sevé stem tudi po č. oo. frančiškanih, čes da je nalašč oblekel izzivajoče slovanške barve. Takih budalosti, za katerimi povsod stika, je zmožno le glasilo prismojene goriške mladine.

„Corriere“ smeši zborovanje gor. it. čevljarjev in strojarjev, katero so imeli 24 p. m. Najbolj se ve ga „skrb“, ker

je duhovnik „inter pocula“, v gostilni može podučeval in naučeval za kršč. organizacijo. Corriere že, ve zakaj, Zato pa je žid.

Beračenje v Gorici. „Corriere“ se ezi nad beračenjem. Da je v mestu res mnogo tega, ne tajimo. A Corriere vidi le slovenske berače, katerim, pravi, naj se ne da, ker krajcarček je prvi kamenček, da se oni berači vsedejo in so mestu velika nevarnost v narodnem oziru. — Kaj bi rekli pa o italijanskih tolpah beračev in sicer o takih, ki pridejo gosposko opravljani ne po vinar, ampak po kaj belega.

Novo društvo tramvaj je začelo voziti po Gorici. Ustanovilo se je, ker s prejšnjim ni bilo občinstvo zadovoljno in najbrže tudi radi — kruhoborstva.

Nova sodnijska uredba gledé majhnih tozb je lahka usodna podjetnikom, trgovcem in obrtnikom, kateri pridejo v denarne stiske. Brezsrčni zalagatelji jih lahko v malo dneh posadijo na cesto. Temu prilog je to, kar se je zgodilo nekemu našemu trgovcu v Gorici. Od gotove strani, dasi mogoče proti svojemu prepričanju, toliko slavljenja in zagovarjana trdka, katera se je vtihotapila v mesto o žalostnih dnevih lanskim volitev in prodaja na debelo — je vrgla na cesto enega naših trgovcev. Ponavljamo: trdka ni katoliška, ni narodna, je velekapitalistična. Seve je težko pripoznati svoj pogrešek — posebno če... Mi ne moremo drugače, tudi če nam plačajo.

Samomor. V torek okoli poldan vrgel se je iz železniškega sočinega mosta bogat kmet in prevošček Anton Kumar stanujoč na Cingrofu. Že več časa je bil otožen; slednjic je dozoril v njem osodni sklep. Star je bil maio čez petdeset let. — Varuj nas Bog pred mračnostjo duha!

Koliba sredi Travnika, v kateri so se prodajale cvetlice je izginila, kakor bi jo bil veter čez noč odpihal. Menda ne bo nikomur žal, ker je bila le v — napotje. —

V znani beznici v šolskih ulicah „Al Leon d'oro“, kjer so rogovili in plesali celo v postu so nastali pretepi med vojaki. Zato je vojaška oblast prepovedala vojakom obiskovati omenjeno krčmo.

V sredo večer je ravno tam nek podčastnik hotel odvesti na stražino postajo nekega topničarja. Ta pa mu je ušel in šele po dolgem letanju in otepanju, ko so prihitali na pomoč še drugi vojaki iz vojašnice posrečilo se je ukrotiti „korajznega“ topničarja. —

Koncert v cerkvi! Močno je razburil mesto „koncert“, katerega je napravil iz mesta odhajajoči goslist Catolla s spremljanjem orgelj. Spremljal ga je oni slavni Seghizzi, katerega so lansko leto vmestili na Placuti v cerkev za organista. Bil pa je ta koncert čia židovske nesramne predrznosti. Na svojo pest je židovska cunjja „Corriere“ 23. aprila prinesel naznanilo, da bo ob 7 večer v cerkvi sv. Ignacija „koncert za slovo“. O kakem dovoljenju ni govora! Veleč. msg. župnik je glasno protestoval v „Eco del Litorale“. Cerkvjenika nista bila sporazumljena. Zbralo se je mnogo občinstva, in kar je še najlepše mnogo orijentalne krivonose gospode, katera se je prišla zabavati v katoliško cerkev. Kako daleč že sega židovska predrznost! Ali ni skrajni čas, da tudi vlada poskrbi, da ne bodo židje in njih oprode mestni starešine in župani samoljubno gospodarili v kat. cerkvah, kar se žalibog vedno bolj dogaja. Cerkev nima pravnega varstva. V Trstu je zmagala od židov podkupljena družba. Vlada ni mogla ali ni hotela braniti svojega in cerkvenega prava. Oboje enako žalostno! Kam naj se obrne za pomoč v takih razmerah. Isti židje, kateri so v Trstu skrbeli, da se ne „onečasti cerkev“ s kršč. socialnimi govori s katerimi je veleuč. o. Pavišič hotel osvetliti brezmiselne temeljne nauke prekurzijske demokracije priredijo v kat. cerkvi ob večerni uri zabavni „Addio-koncert“! Ne najdemo izrazov za tako ravnanje. Potem se pač ne smemo čuditi nekaterim pojavom v naših goriških cerkvah! Kje je prostost cerkve? V „get“ z židi!

Bratje so se najli. Zadnja zmaga levice v državnem zboru je brezmejno razveselila ves Izrael. „Corriere“ je ves navdušen za ital. poslance, kateri so s svojimi glasi odločili zmago. Da postavi venci svoji „farbi“, ponavlja po „Indipendente“: „Pri razglasenju glasovanja so gospe v tribunal mahale z rutami; neka gospa je metala poljube italijanskim poslancem (imenitno!), kateri so s svojimi 11 glasi odločili o osodi predloge. Wolf in Schönerer sta jim prišla nasproti z odprtimi rokami z vskliki: „Zivijo Italija“, Ouj narod Slovenski!

To se je godilo v avstrijski zbornici. Enake duše so se najdle! Prusak Wolf in naši domači prijatelji — res lepa družba! Od poslancev, ki se s takimi smetmi slavijo in hvalijo in desetake krajejo naj potem pričakujejo avstr. narodi pomoč v toliki gospodarski bedi!

V odgovor na „Poslano“ v Prim. listu, z dne 1. aprila 1898 št. 10, dostavlja se, da *resnica* je, da je gospa županja pregledala vozniku teleta, vpisala v meso-ogledno spričevalo njih število, ter mu je vročila. Kdo je spričevalo podpisal ni dopisniku znano, dovoljuje si pa prašati, komu je izdal gosp. župan dovoljenje pregledavati voznikom teleta v županiji Sv. Lucijski?

Na Libušnjem preslikuje cerkev slovenski umetnik akademični slikar Ivan Grohar. Pohvaliti moramo cerkveno predstojništvo, ki je delo izročilo domačim rokam. Ravno sedaj imamo mnogo domačih slikarjev, a pri nas dela tujec. Za primerno slabo delo dobiva dobra plačila. Cerkvna predstojništva naj bi slikarska dela izročila domačim akademiškim rokam, da bodo naše cerkve okižene res umetniskimi deli. Mladega umetnika pa toplo priporočamo.

V Kobaridu so si ustanovili društveniki kmetijskega društva svojo podružnico. Načelnikom je bil izbran gosp. dež. poslanec Iv. Lapanja; zastopnikom v društvenem odboru pa vodja kmetijske šole g. Viljem Dominko.

Iz Bilj. Imeli smo, kakor je znano, dne 19. in 20. t. m. občinske volitve. Prejšnja leta še domačini nismo skoraj vedeli, kedaj in kako se je volilo.

Volili in izvolili so, kakor so neke-teri gospodje *želeli in hoteli*. A pri letošnjih volitvah je bilo drugače: zanimanje je bilo veliko, in prišli smo volit skoraj vsi volivci, ter zmagali sijajno v III. in II. volivnem razredu.

To seveda nekaterim gospodom ni po godu, ker ni vse po njih volji. In kakor se čuje, so napravili utok na slavno c. kr. okrajno glavarstvo z nado, da se pri bodočih volitvah kaj predrugači.

Toraj na svidenje pri „morebitnih novih volitvah“.

Omenimo tudi nekaj v obrambo našega preč. gosp. kurata, kateremu se zmiraj nekaj predbaciva od gotove strani. Znano je, koliko se naš preč. g. kurat žrtvuje v blagor in prospeh cele duhovnije.

Ustanovil je nam hranilnico in posojilnico, zavarovalnico goveje živine i. t. d. In navzlic temu so ljudje, ki vse to prezrejo in g. kuratu nasprotujejo. Ali ti so le nekateri, in izvemši te stvari naš preč. gospod vse spoštovanje in naklonjenost cele duhovnije.

Toliko v pojasnilo in v obrambo našega preč. gosp. kurata.

V Biljah bile so dne 19. in 20. občinske volitve, katere so se vršile *mirno in došojno* a ne burno in nemirno. Vendar pa je bila volitev živahna kajti na volitev je prišlo nad sto volilcev v III. razredu, kateri so enoglasno volili č. g. kurata, dočim je prejšnja leta volilo le 20 volilcev. Zmagala pa ni v III in II. razredu lista č. g. kurata pač pa večinoma lista g. Matevža Sauniga in njegovega sina, katero je predložil on č. g. kuratu dne 17. aprila.

Seveda so si volilci izbrali mesto vseh predlaganih nekatere druge može n. pr. „fajmoštra“ in F. Orla.

Toliko v odgovor g. Mateožu Saunigu-u radi obvestila v „Soči“ dne 22. aprila. *Več volilcev.*

Sklep šols. leta 1897-8 na obrtni nadal. šoli za zidarje v Renčah, a je bil v nedeljo dne 1. maja t. l. ob 3^{1/2} uri popoldne; z razstavo izdelkov učencev iz predpisanih predmetov.

„Slovenska Čitalnica“ v Gorici priredi v nedeljo dne 8. maja 1898. besedo z jako lepim vspešdom.

Naznanilo. V kopalnišče za škrofulozne v Gradežu se sprejme za tekočo sezono 50 otrok revnih starišev iz mesta Gorice in iz dežele sploh. Sprejeti se morejo le taki škrofulozni otroci, ki so imeli že redno stavljenke kože ter ki se nahajajo v dobi od 6. do 14. leta. Stariši ali varuhi naj se torej potrudijo, da oglasijo take otroke najkasneje do 31. maja t. l. pri mestnem magistratu v Gorici oni ki prebivajo tu, z dežele pa naj jih oglasijo pri pristojnem glavarstvu. Prošnjam do odbora morskega kopalnišča v Gradežu, katere se imajo oddati, kakor je baš povedano, je treba priložiti zdravniško spričevalo o cepljenju koz, ubožni in rojstni list. Po preteka omenjene dobe se na prosilce ne ozira več.

Telovadno društvo. „Prvaški Sokol“ imelo bode 19. maja t. l. svoj vsakoletni občni zbor z navadnim dnevnim redom ob 3^{1/2} uri popoldne.

Naprošeni so vsi bratje člani, da se zborovanja vdeležijo posebno, ker se bode govorilo kakor tudi pretresovalo važno prasanje gledé zidanja *Sokolskega doma*, koji se ima v tekočem poletju zidati kot spomin jubileja vladarja 50. letnice.

Za Alojzijevišče (VII. izkaz 1898): Preč. gg. Blazij Grča župnik in deželni poslanec 18 gl. 50 kr., Andr. Ferfolja, župnik 10 gl., Ant. Pahor 5 gl., Val. Pipan 2 gl. Al. g. A. Bader 1 hl. vina. Občina Kamnje 40 jezikov in 1 vrečo fižola. Občina Medana po blagorodnem g. županu F. Šviligoju 40 gl. Zidarski mojster g. Fr. Mozetič iz Vertobje je prenovil v zavodu učilnico *zastoj*.

Vsem dobrotnikom izrekamo najpri-srčnišo zahvalo in prosimo druge, da bi ubozeza Alojzijevišča nikar ne zabili.

Društvo „Solski dom“. (XVI. izkaz od 17. aprila do 1. maja). Kot ustanovnik z doneskom 100 gl. oglasilo se je slavno županstvo v Kred-u; g. Gregorčič Simon, vikarij v Sedlu, je prestopil iz vrste letnikov med ustanovnike z doneskom 100 gl.; neki duhovnik ob italijanski meji... 100 gl.; Podkuknik iz Trsta 100 gl.

Vplačali so: Društvo „Lira“ v Komnu, po svojem predsedniku Jos. Kovačič-u poslalo: Švara Fr. 2 gl.; Raybar Ant. in N. po 1 gl. 50 kr.; Kovačič Jos., Borghi, Godnič Ant., Godnič Miroslav, Cotič, Živec Josipina, Kovač iz Tabra. Leban Ant. in Kovačič Jos. št. 29 po 1 gl.; Štolfa Fr., Godnič, Nečemer Karol, Kosmina Fr., Volčič Val., DeMa-schiava Ivan, Peternel Olga, Forčič Jos., Sorč A., Lukan, Volarič, Zgajnar Matko, Kotnig, Stres, Komel Peter, Zorzi, Pajer, Torčič Janez, Kaligaris Al., Pek. Švara in Godnič Fr. po 50 kr.; Komel Al. 40 kr.; Jazbec Matija št. 43, Volčič Ant., Mržek Andrej, Švara L. in Pipan Ivan po 30 kr.; Godnič Fr. št. 55 in Zega Anton po 20 kr. „Jeronkov“ France v Gorici na račun vstanovnine 2. obrok 25 gl. Vales Marko, kurat v Branici, poslal 25 gl. in sicer 5 gl. za „Slogine“ zavode, ostanek na saldo vstanovnine 20 gl.; „Slov. bralno in podporno društvo v Gorici“ na račun ustanovnine 1. obrok 25 gl.; Marušič Andrej, častni kanonik in c. kr. prof. v pokoju letnino 5 gl.; Trampuž Ivan v Trziču 1 gl.; Škert Jos., pek za vojašnico 50 kr.; Filipič Val., delavec, R. Prestan 9. 50 kr.; Makuc Karol, Corso F. G. 38. 50 kr.; Novič Fr., ulica S. Chiara 6. 50 kr.; Rojic Andrej, ulica Cristo 11. 50 kr.; Jankončič Miha, R. Castello 24. 50 kr.; Jug Jakob, delavec, V. Cappella 1. 1 gl.; Premrov Ludovik, žel. uradnik v Gorici, letnino za l. 1898. 5 gl.; „Neki Podmelčan“ na račun ustanovnine 2. obrok 25 gl.; Gregorčič Simon, vikar v Sedlu, na račun ustanovnine 1. obrok 10 gl.; Ženski oddelek društva „Solski dom“ po gospej Kanclerjevi 50 gl.; Poljšak Alfonz, vikar pri S. Tomažu, na račun ustanovnine 7. obrok 10 gl.; Leban Anton, nadučitelj v Komnu, letnino za l. 1898 5 gl.; Slavno županstvo v Kredu na račun ustanovnine 1. obrok 50 gl.; Gomišček Anton, mizar v Solkanu 1 gl.; Rakovšček Jos. nabral med Kobariškimi rodoljubi za pikanten članek v „Reichswehr“ proti iredenti 3 gl. 70 kr.; Kerkoč Štefan, vikar v Lokavcu, letnino za l. 1898 6 gl.; Prof. Bežek donesek namesto venca r. Kanclerju 50 kr.; Podkuknik iz Trsta na račun ustanovnine 10 gl.; Po upravnistvu „Soče“, kakor izkano v št. 32 iz dne 22. aprila 71 gl. 68 kr.; Po upravnistvu „Soče“ kakor izkazano v 33 št. iz dne 26. aprila 15 gl. 1 kr.; Dominko Josipina, vdova c. kr. okr. nadzornika 5 gl.; Zbrani gostje v gostilni pri „Slogi“ v Tolminu, poslal Josip pl. Premerstein 8 gl. 50 kr.; Hmel-lak Fran, veletržec v Lokavcu, 10 kron namesto venca r. Kanclerju, in 10 kron namesto venca r. Josipini Pignatari 10 gl.; „Mlinarjev Jože“ na račun ustanovnine 10 gl.; Kopač Jernej, svečar v Gorici, na račun ustanovnine 3. obrok 10 gl.; Ajdovec, spominjaje se na praznovanje sv. Jožefa v Kamnjah 6 gl.; Po upravnistvu „Soče“ št. 34 iz dne 29. aprila 34 gl. 57 kr.; dr. Karol Triller, odvetnik v Tolminu, na račun ustanovnine 2. obrok 25 gl. — Skupaj 478 gl. 76 kr. — Vsled prejšnjih izkazov 8963 gl. 81 kr. — Do 1. maja je došlo torej v gotovini 9442 gl. 57 kr.

Rojaki! Spominajte se pri vsaki priliki svoje narodne dolžnosti! V malih mesecih bode dozidan „Solski dom“ v trajen spomin 50-letnice Nj. V., našega presvitlega cesarja in veliko korist našemu narodu. Toda da rešimo častno svojo nalogo, treba velike požrtvalnosti, katere brezdrugačno pričakujemo. Posebno naše slov. občine bi morale biti vse zastopane pri tem svetem podjetju.

Ako ne more kaka občina pristopiti kot ustanovnica z doneskom 100 gl., naj pristopi kot dobrotnica ali podpirateljica s katerimkoli prispevkom. Tudi posamezne rodoljube vabimo, da se vsak odveže po svoji moči ko hitro mogoče svoje narodne dolžnosti.

Obdobje društva „Šolski dom“ v Gorici.

Trst-Istra.

Okrajnim šolskim nadzornikom za tržaško okolico je imenovan učitelj na državni deški ljudski šoli v Trstu g. Jožef Lavrenčič.

P. Pavissich in socialna demokracija. P. Pavissich je v nedeljo osem dni v prostorih socialno-demokratske zveze razpravljal o socializmu, dali je brezverci. Govoril je hladno-krvno in mirno ter dokazal, da je socializem protiverski. Trditve p. Pavissicha je skušal izpodbijati sodrug Camber, ki je govoril precej strastno. Odgovarjal mu je zopet p. Pavissich. Oglasilo se je še več demokratov, Malfatti, Gerin in Učekar. Namesto navajati protidokazov napadali so klerikalizem, katerega učeni jezuiti ni zagovarjal. Moralna zmaga je bila na strani p. Pavissicha, ki je vse vgovore demokratov odločno pobil. Ljudstvo je bilo precej mirno. Tako je p. Pavissich dokazal, da krščanska resnica smelo nastopi povsod, in da se lete nasprotniki boje.

Prepoved. Ozirom na to, da se je v okolju tržaškem pojavila kuga na prešičih, prepovedano je za sedaj uvažanje in izvažanje živih prešičev.

Vse so že izpustili, katere so zaprli povodom zadnjih demonstracij. Ti ljudje so z kamenjem metali na policije, a so že v svobodi. Slovenski okoličani pa so le nekoliko vpili ter razbili nekaj šip, pa so sedeli cele mesece v preiskovalnem zaporu, ter bili mnogi obsojeni na težke ječe.

Poskus samomora v Nabrežini. 21 letna služkinja S. Sartoric se je iz običajnega vzroka hotela umoriti. V petrolej si je namesala nekoliko glavice žveplen, in to popila. Damači so ji olajšali trpljenje in jo dali sprovesti v tržaško bolnišnico.

Petje in godba pri sv. Iustu v Trstu sta se zopet vrnila na svoje mesto. Ker ni več vzrokov, zato sem zopet ukazal mestni godbi, da sodeluje pri cerkvenih slovesnostih. Tako je govoril župan.

Grozna nesreča se je dogodila v zalogi lesa trdke Feltrinelli et C. v Trstu. Na 65 letnega Potočnika podrla se je skladnica lesa in ga pobila tako, da je ostal mrtev na licu mesta.

Krščansko narodna zveza je interpelirala vlado radi dogodkov v Trstu. Radovedni smo, kaj vlada odgovori. — Interpelovali so pa tudi Hortis in tovariši, ki trde da pridige pri sv. Antonu niso bile v nikaki zvezi s službo božjo, ki krivdo vračajo na uboge redarje, da so ti nastopali nasilno itd. To znači res neverjetno drznost.

Listnica uredništva G. A. B! Zastarelo in premalo prostora! Morda kaj skrajšamo za prihodnjic! Srčna hvala! — G. Jan R. v B. Tudi prihodnjic! Od nekod! Imenitno! Lepa hvala! — Č. g. R.: O poštnih zadevah radi pomanjkanja prostora prihodnjic. Hvala.

„Hovder, hovder, hovder“,

ali šaljiva slovnica.

(Dalje; sp. A. M.)

V številki 11: „Primorsk. lista“ se mi je vrnila ta pomota, da sem Iv. Šolarja znanstveni spis o časih in naklonih slovenskega glagola del v naš goriški gimn. „Jahresbericht“ I. 1862., namesti 1858. Natančni naslov spisu se glasi: „Die Tempora und Modi im Slovenischen mit Rücksicht auf das Deutsche und die classischen Sprachen“. Janežič je sicer bistvene reči iz navedenega spisa v svojo slovnico sprejel, vendar pa bi bilo dobro, da bi se Šolarjev sestavek ves, kakor je, ponatisnil, ker goriški „programm“ ni tako lahko „pristopen“ — kakor se reče dandanašnji po germansko-gosposko. Ta ponatis bi bil tudi dostojen spominček vrlému šolsk. nadzorniku Šolarju, ki počiva zdaj sicer v častitljivi rakvi pre. kanonikov v Zadru, ali naš „narod“ mu ni postavil še spominka.

Zdaj pa gospóda, posluš! Kaj neki bomo pa danes poslušali? Ej, čakajte, čakajte, prijazni čitatelji! Ravno, ko sem hotel začeti praviti, kaj sem véteraj čital, prišlo mi je na misel, da potrebuje najprej moj poziv ali opomin: „gospóda, posluš!“ počne opazke. Ne le pred 50—60 leti, v začetku pravega razvoja našega jezika, ampak še celo pred 10 leti je bilo nemogoče, da bi bil kdo napačno izgovarjal besedo „gospóda“ (kot zbornó imé). Vsak slovenski deček je po

instinktu poznal *razložek* med „gospóda“ (die Herrschaft) in „gospóda“ (des ali den Herrn). V „gospóda“ je drugi ó širok in debel, kakor v besedi „lónec“ ali nemški „bóhren“; v drugi obliki „gospóda“ pa je ó ozek in se bliža njegov glás glasu érke u. Tako je — bilo! Dandanes pa jezikovna zavest pri mnogih že tako peša, da stopivši v kako družbo pozdravljajo: „Dober dan, gospóda!“ — Kaj pa „posluš“? Beseda sama na sebi dobra, njena raba pa v zborih, šolah itd. prisiljena, nenaravna in duhu našega in bržkone tudi hrvaškega jezika nasprotna, ter sorodna n. pr. rekoma „moj poklon“, „dober tek“... ki se po nemškem, italijanskem etc. kopitu rabita. Moč in lepota slovensčine je v glagolu. Poznal sem mogočnega župana na kmetih, ki je, kar je imel pred cerkvijo oznaniti, zmeraj sam oznanaval. Kakor so imeli stari Rimljani svoje „formulae solemnes“ n. pr. „Senatus populusque Romanus“ — in nikoli drugače — tako je tudi omenjeni župan svoje kakoršnokoli oznanilo vselej slovesno pričel z besedami: „Poslušajte, sosede!“ Denimo, da bi bil enkrat rekel: „Posluš, sosede!“ bili bi se pošteni sosede gotovo po vsem trgu zakrohotali. Duh našega jezika zahteva torej glagol „poslušajte“, ne pa imena (substantiva) „posluš“. — Zdaj — potem ko sem svoj poziv, da bi me „gospóda“ blagovoljno poslušali, pojasnil, naj urno povem, kar sem prav za prav hotel povedati. V omenjeni številki 11. „Prim. lista“ t. l. sem pisal, da naši pisci kvarijo jezik skoraj naj bolj s tem, da so se navadili nekega „pseudo-conjunctiva“ in da nečjejo ali ne znajo rabiti pogojujka, zelevnika in velevnika, kakor misel nanese. Te besede bomo jemali še večkrat v misel; tudi danes. Staknil sem véteraj v nekem časniku ta-le rek: „Mi smo prišli med to ljudstvo, da med njim živimo, zanj (sic!) delamo, med njim umrjemo“. Brez zamere! To je logično neresnično. Saj ste se le ravno kar prišli med to ljudstvo; v tistem trenutku, ko ste prišli v dotični kraj in se nekterim predstavili, ne živite še med ljudstvom, še manj pa delate zanje, ampak morate reči: „da bomo med njim živeli, da bomo za-nje delali...“. O ti ubogi prihodnjik! Kaj si neki pregrešil, da se te nekteri pisci tako bojé? In ti kraljica „logika“, zakaj ne paziš ostrije, da se bodo tvoji božji zakoni natančno izpolnovali?

(Dalje prihodnjic).

Hranilnica in posojilnica

v Tolminu

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

skliče občni zbor dne 11. maja 1898 ob 10 uri predpoludne s sledečim dnevnim redom: 1. Potrjenje računa za leto 1897. 2. Razdelitev čistega dobička in določitev obrestij od posojil. 3. Izvolitev načelstva in nadzorstva. 4. Razni nasveti.

ZALOGA PIVA

iz prve kranjske eksportne pivovarne

T. FRÖHLICH-A

— na Vrhniki pri Ljubljani —

priloga svojo izbornó pivo v sodčehih in steklenicah, ktere so plombavane, ter že v pivovarni z najbolje uležanim pivom napolnjene.

Obetajoč p. n. častitim odjemalcem iz mesta in dežele v vsakem obziru solidno in točno postrežbo priloga se za blagohotna naročila

udani

Joško Rován

zaloga vrhniškega piva

GORICA — Rabatišče št. 18.

Ambrež Furlan

trgovec

z jedilnim blagom

na Tržaški cesti 4 v Gorici

priloga kavo, riž, sladkor, moko, žito, otrobe, cement, vse poljske in domače pridelke.

Podružnica je v ulici Parcar št. 10

Podturnom.

Postreže vestno in po zmerni ceni.

Hranilnica in posojilnica

v Šempetru pri Gorici

vplisana zadruga z neomejeno zavezo.

— Kmetiški denaren zavod —

Uradnica v kapelaniji.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %.

Otvorjenje trgovine.

Podpisani naznanja slavnemu slovenskemu občinstvu v Gorici in z dežele da je otvoril pri sv. Roku na ulici proti Šempetru v lastni hiši št. 30 trgovino z jedilnim blagom po pošteni ceni. Priporočuje se p. n. občinstvu za obila naročila beleži z vsim spoštovanjem

Vincenc Podgornik

trgovec, Št. Peterske ulice št. 30

FOTOGRAFIJA

premil. knezonadškofa Missia dobi se na prodaj pri fotografu A. Jerkiču v Gorici na Travniku št. 11. in sicer 1/2 naravne velikosti 3 gld., kabinetni format 80 kr.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši g. dr. Lisjaka,

priloga čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kavo: Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, istersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Miljsveče prve in druge vrste namreč po 1/2 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena primerna. — Postrežba točna.

SAUNIC & DEKLEVA

V GORICI

v Nunski ulici št. 14-16.

Velika zaloga

šivalnih strojev

in

dvokoles

raznih sistemov kakor tudi iz BOMBUSA.

Lastna mehanična delavnica za popravljanje

dvokoles in nikliranje.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Slovenska tvrdka ustanovljena l. 1876.

J. Pipan & C. v Trstu

Via Valdirivo št. 18

ima veliko zalogo in prodaja le na debelo

kavo, riž, južno sadje, olje vseh vrst za jedilo, za stroje, ribjo mast za strojarje itd.

Priporoča se trgovcem v Gorici in na deželi za obilne naročbe.

Zalogo piva

je moje pivovarne v Laškem trgu oddal sen gosp. Jožefu Štolfa v Sežani. Priporočam se slav. občinstvu, da nas počaste z obitim naročilom, ker jamčim za točno in dobro postrežbo. Podpirajte narodna podjetja!

Simon Kuvec,
pivovar.

„Janus“

vzajemna zavarovalnica za življenje na

Dunaju ustanovljena l. 1840.

Zavod zavaruje za slučaj smrti v najraznovrstnijih kombinacijah ter sloni na podlagi vzajemnosti, vsled česar čisti letni dobiček pripade družstvenikom.

V 56 letnem obstanku se je pri zavodu zavarovalo:

101.800 oseb s 130.760.000 gld. kapitala in 825.000 rente.

Članom in njih pravnim naslednikom se je izplačalo 18.400.000 gld.

Na premijah (bonus) se je povrnilo 1.994.000. gld.

Kot zavarovanje za slučaj doživljenja in smrti se posebno priloga.

a.) zavarovanje glavnice, ki se ima izplačati po 20, 25, 30 ali več letih, ako zavarovanec še živi, ali pa povrnitev vseh vplačanih premij s 4% obresti, ako bi poprej umrl (Tarif II. H.).

b.) zavarovanje glavnice, ki se izplača kedar je zavarovanec dosegel določeno starost, ali pa takoj po njegovi smrti (Tarif II. G.).

Osrednja pisarna je na Dunaju I.

Wipplingerstrasse 30 (Janushof).

Zastop za Primorsko in Kranjsko v Gorici, Via Ponte Isonzo.

Špedicijska poslovница

Gašpar Hvalič v Gorici

v ulici Morelli 12

se prav toplo priloga

Slovincem v Gorici in z dežele

Podpisana priloga čast. duhovščini in slav. občinstvu v Gorici in na deželi, svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pijače, n. pr.: Francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, gorušice (Senf) ter drugo u to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmerni cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Kopač & Kulín

trgovca v Semeniški ulici št. 1.

v hiši, kjer je „Trgovsko-obrtno-zadruga“.

Karol Draščik,

pekovski mojster na Kornu v Gorici

zvršuje naročila vsakovrstnega peciva, tudi najfinejšega za nove-maše in godove, kolače za birmo in poroke itd.

Vsa naročila zvršuje točno in natančno po želji gospodov naročnikov. — Priporoča se za nje svojim rojakom v mestu in na deželi najljubneje.